

EGZEMPLARZ INFORMACYJNY

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH

Opracował: Lider Procesu PR23 mgr Joanna SADKOWSKA Koordynator Radioterapii Dziecięcej Dr n. med. Marzanna CHOJNACKA	Data: 2024-06-24 2024-06-24	Podpis: Joanna Sadkowska Marzanna Chojnacka
Sprawdził pod względem merytorycznym: Kierownik PPPLN Dr n. med. Katarzyna PĘDZIWIATR	Data: 2024-06-24	Podpis: Katarzyna Pędziwiatr
Zatwierdził: Dyrektor NIO-PIB Dr hab. n. med. Beata JAGIELSKA	Data: 25.06.24	Podpis: DYREKTOR Narodowego Instytutu Onkologii im. Marii Skłodowskiej-Curie - Państwowego Instytutu Badawczego dr hab. n. med. Beata Jagielska

Spis Treści:

Lp.	Tytuł
1	Wprowadzenie.
2	Pojęcia i definicje.
3	Weryfikacja personelu placówki medycznej – bezpieczna rekrutacja personelu.
4	Zakres kompetencji osoby odpowiedzialnej za przygotowanie personelu NIO_PIB do stosowania Księgi Standardów, zasady przygotowania personelu do ich stosowania oraz sposób dokumentowania tej czynności.
5	Zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnimi a personelem.
6	Wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi w szczególności zachowania niedozwolone.
7	Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci Internet. Procedury ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w sieci Internet oraz utrwalonymi w innej formie.
8	Osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielaniu mu wsparcia. Sposób dokumentowania i zasady przechowywania ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego. Aktualizacja standardów.
9	Zasady ustalania planu wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia.
10	Podejmowanie interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego.
11	Zasady i sposób udostępniania rodzicom albo opiekunom prawnym lub faktycznym oraz małoletnim Księgi Standardów Ochrony Małoletnich do zaznajomienia się z nimi i ich stosowania.

Formularze i Załączniki:

Lp.	Tytuł	Wydanie
1	PR23_K7_F1_Karta zgłoszenia podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia dziecka	W1
2	PR23_K7_F2_Wykaz osób uczestniczących w szkoleniu z zakresu stosowania Standardów Ochrony Małoletnich obowiązujących w PPPLN	W1
3	PR23_K7_Z1_Symptomy krzywdzenia dzieci – rozpoznawanie i reagowanie	W1
4	PR23_K7_Z2_Zasady relacji dzieci-personel (wersja dla dzieci).	W1
5	PR23_K7_Z3_Zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnim a personelem (wersja dla personelu).	W1
6	PR23_K7_Z4_Informacja dla rodziców/opiekunów	W1
7	PR23_K7_Z5_Instytucje pomagające dzieciom	W1
8	Prawa małego pacjenta (Rzecznik Praw Pacjenta).	

1. Wprowadzenie

Nowelizacja Ustawy z dnia 13 maja 2016 r.o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i *ochronie małoletnich* określiła warunki skutecznej ochrony małoletnich przed różnymi formami przemocy. Wprowadzone zmiany wskazują na potrzebę opracowania jasnych i spójnych standardów postępowania w sytuacjach podejrzenia krzywdzenia małoletnich. Standardy Ochrony Małoletnich są jednym z elementów systemowego rozwiązania ochrony małoletnich przed krzywdzeniem i stanowią formę zabezpieczenia ich praw.

Uwzględniając powyższe założenia oraz wytyczne Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę zawarte w podręczniku „Standardy ochrony dzieci w placówkach medycznych”, niniejszy dokument określa Standardy Ochrony Małoletnich, stanowiące zbiór zasad i postępowania, w tym w sytuacjach zagrożenia ich bezpieczeństwa. Jego najważniejszym celem jest ochrona małoletnich przed różnymi formami przemocy oraz zapewnienie bezpiecznego i przyjaznego środowiska w NIO-PIB.

W obszarze ochrony zdrowia, z uwagi na specyficzną sytuację dziecka-pacjenta, problematykę ochrony dzieci przed krzywdzeniem możemy rozumieć wieloaspektowo, a więc jako:

1. Ochronę wynikającą z przepisów prawa, nakładających na pracowników ochrony zdrowia obowiązek identyfikowania sytuacji mogących świadczyć o krzywdzeniu dziecka (przemoc fizyczna, przemoc emocjonalna, wykorzystanie seksualne, zaniedbanie) oraz podejmowania prawnej interwencji w określonych przypadkach.
2. Przestrzeganie praw pacjenta.
3. Respektowanie praw dziecka określonych w Konwencji o Prawach Dziecka oraz minimalizowanie ryzyka traumatyzacji dziecka w wyniku pobytu w szpitalu i korzystania ze świadczeń medycznych.

NIO-PIB jest podmiotem leczniczym zajmującym się m. in. leczeniem osób niepełnoletnich. Leczenie odbywa się wyłącznie w trybie ambulatoryjnym. Małoletni korzystają ze świadczeń opieki zdrowotnej w Pracowni Przygotowania, Planowania i Leczenia Napromienianiem, w której skład wchodzi Centrum Radioterapii Wieków Dziecięcego, zawsze w obecności rodziców/opiekunów prawnych/opiekunów faktycznych. Zabiegi wykonywane są od poniedziałku do soboty. Średni czas pobytu dziecka wynosi około półtorej godziny. Personelem udzielającym dzieciom świadczeń są wyłącznie pracownicy Kliniki Onkologii i Radioterapii, Zakładu Fizyki Medycznej, lekarze odbywający staż w Centrum Radioterapii Nowotworów Wieków Dziecięcego oraz anestezjologdy.

2. Pojęcia i definicje.

- 1) **NIO-PIB** – Narodowy Instytut Onkologii – im. Marii Skłodowskiej-Curie - Państwowy Instytut Badawczy.
- 2) **PPPLN** – Pracownia Przygotowania Planowania i Leczenia Napromienianiem.
- 3) **Koordinator ds. ochrony dzieci** (dalej: Koordynator) - osoba odpowiedzialna za:
 - a) przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu, opracowanie planu wsparcia i nadzorowanie jego realizacji,
 - b) kontakt z rodzicem/opiekunem – w przypadku podejrzenia/stwierdzenia krzywdzenia dziecka,
 - c) składanie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego,
 - d) wsparcie personelu NIO-PIB w stosowaniu zasad zawartych w niniejszej Księdze
 - e) ocenę realizacji Standardów Ochrony Małoletnich i dostosowywanie ich do aktualnych potrzeb oraz zgodności z obowiązującymi przepisami.
- 4) **Osoba pierwszego kontaktu** – pracownik, który jako pierwszy powziął informację o zdarzeniu.
- 5) **Personel** – każdy pracownik PPPLN bez względu na formę zatrudnienia, w tym: lekarze odbywający staż w Centrum Radioterapii Wieków Dziecięcego, anestezjologdy, słuchacze szkół kształcących, elektroradiologdy.
- 6) **Dziecko, małoletni** – osoba, która nie ukończyła 18 lat.
- 7) **Krzywdzenie dziecka** – popełnienie czynu zabronionego lub czynu karalnego na szkodę dziecka, przemoc wobec dziecka lub zagrożenie dobra dziecka, w tym jego zaniedbanie.

3. Weryfikacja personelu placówki medycznej – bezpieczna rekrutacja personelu

1. Zgodnie z Art. 21 Ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich każdy pracownik spełniający określone kryteria podlega obowiązkowej weryfikacji niekaralności, której zasady określone są w aktualnie obowiązującej dokumentacji procesu PR30 Zarządzanie zasobami ludzkimi.

2. W przypadku pracowników zatrudnionych na zasadach wolontariatu, specjalizantów (z wyłączeniem osób realizujących szkolenie w ramach etatu), stażystów oraz praktykantów za weryfikację niekaralności, oraz przechowywanie wymaganej dokumentacji odpowiada Dział Kształcenia.

4. Zakres kompetencji osoby odpowiedzialnej za przygotowanie personelu NIO_PIB do stosowania Księgi Standardów, zasady przygotowania personelu do ich stosowania oraz sposób dokumentowania tej czynności.

1) Osobą odpowiedzialną za przygotowanie personelu NIO-PIB do stosowania Standardów Ochrony Małoletnich jest Koordynator ds. ochrony dzieci.

Zakres kompetencji osoby odpowiedzialnej za przygotowanie personelu NIO_PIB do stosowania standardów	Zasady przygotowania personelu do ich stosowania	Sposób dokumentowania
<ul style="list-style-type: none"> - ukończone studia wyższe w obszarze medycznym - ukończone szkolenie w zakresie stosowania Standardów Ochrony Małoletnich - wyróżnianie się empatią i zrozumieniem problemów małoletnich pacjentów - umiejętność przekazywania wiedzy dostosowanej do konkretnej grupy odbiorców 	<ol style="list-style-type: none"> 1) W NIO-PIB w zakresie przygotowania personelu do stosowania Księgi Standardów organizowane są szkolenia: <ol style="list-style-type: none"> a) Pierwszorazowe - organizowane dla personelu po wejściu w życie Księgi Standardów, oraz każdorazowo przy zatrudnianiu nowego personelu, b) doraźne - organizowane dla personelu w przypadku zmian w Księdze Standardów lub zmian w przepisach mających wpływ na bezpieczeństwo dzieci, c) cykliczne - co 2 lata w przypadku braku zmian. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Każde przeprowadzone szkolenie jest prowadzone w formie dowolnej (np. prezentacji lub konspektu). 2) Udział personelu w szkoleniu każdorazowo dokumentowany jest w PR23_K7_F2_Wykaz osób uczestniczących w szkoleniu z zakresu stosowania Standardów Ochrony Małoletnich obowiązujących w PPPLN. 3) Prezentacja lub konspekt oraz Wykaz osób uczestniczących w szkoleniu są przechowywane oraz archiwizowane przez Koordynatora zgodnie z zasadami określonymi w dokumentacji procesu PR28.1.

5. Zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnimi a personelem.

1. Szczegółowy opis zasad bezpiecznych relacji między personelem a małoletnim w wersji skierowanej do personelu zawiera załącznik PR23_K7_Z3_Zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnim a personelem.

2. Zasady bezpiecznych relacji między personelem a małoletnim w wersji skierowanej do dzieci zawiera załącznik PR23_K7_Z2_Zasady relacji dzieci-personel.

6. Wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi w szczególności zachowania niedozwolone.

Z uwagi, iż dzieci przebywają pod ciągłą opieką rodzica/opiekuna, a rola personelu medycznego jest ograniczona do czynności poproszenia dziecka do wykonania świadczenia i jego udzielenia, odpowiedzialność w zakresie relacji i zachowań niedozwolonych jest obowiązkiem rodzica/opiekuna. W przypadku jakichkolwiek wątpliwości rodzic/opiekun może zawsze poprosić o pomoc personel medyczny.

7. Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci Internet. Procedury ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w sieci Internet oraz utwalonymi w innej formie.

Z uwagi na dostępność w Centrum Radioterapii Wieku Dziecięcego sieci Wi-Fi, pozwalającej na połączenie z Internetem poniżej przedstawiamy Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci Internet mające na celu ochronę dzieci przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w sieci Internet oraz utwalonymi w innej formie.

1. Sieć Wi-Fi jest dostępna dla pacjentów po wprowadzeniu do urządzenia mobilnego właściwej nazwy sieci oraz hasła, udostępnionych na tablicy informacyjnej w PPPLN.
2. Sieć jest odizolowana od lokalnej sieci Instytutu i pozwala jedynie na dostęp do sieci Internet. W dostępnej sieci zablokowany jest dostęp do treści nieodpowiednich i niebezpiecznych przy użyciu usługi filtrowania stron.
3. Dzieci powinny korzystać z Internetu za zgodą i pod opieką Rodzica/Opiekuna.
4. Najmłodsze dzieci powinny korzystać jedynie z pozytywnych i bezpiecznych treści wskazanych przez Rodziców/Opiekunów. Czas korzystania z sieci powinien być ograniczony. Zaleca się, by Dzieci w wieku wczesnoszkolnym nie korzystały z urządzeń ekranowych dłużej niż dwie godziny dziennie.
5. Dzieciom w wieku przedszkolnym należy towarzyszyć podczas korzystania z sieci, jeśli dzieci są starsze, warto mieć możliwość wglądu w ekran telefonu czy urządzenia mobilnego, z którego korzystają.
6. Dzieci nie powinny publikować samodzielnie w sieci prywatnych informacji (filmów, zdjęć). Taki zakaz powinien być połączony ze zwróceniem dziecku uwagi na zagrożenia związane z publikacją wizerunku i prywatnych informacji.
7. Zalecane jest skonfigurowanie ustawień bezpieczeństwa w urządzeniu mobilnym, ze szczególnym zwróceniem uwagi na możliwe złośliwe oprogramowanie mogące zakłócać działanie urządzeń mobilnych i sieci, do których zostają one podłączone. Zalecane jest zainstalowanie programu do kontroli rodzicielskiej.

8. Osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielaniu mu wsparcia. Sposób dokumentowania i zasady przechowywania ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego.

Osoba odpowiedzialna za przyjmowanie zgłoszeń	Udzielanie wsparcia	Sposób dokumentowania zdarzeń, zasady przechowywania dokumentacji. Sposób przeglądu i aktualizacji dokumentacji
1) Koordynator ds. ochrony dzieci - Kierownik Zespołu Techników Medycznych Pracowni Przygotowania, Planowania i Leczenia Napromienianiem. 2) osoba zastępująca na czas nieobecności koordynatora - wyznaczona przez Kierownika PPPLN.	<p>Plan wsparcia dziecka jest ustalany i dokumentowany przez Koordynatora, uwzględnia oddziaływania bezpośrednie (pomoc) oraz interwencyjne.</p> <p>Pomoc udzielana dziecku przez osobę pierwszego kontaktu w szczególności uwzględnia m.in. zapewnienie doraźnej opieki, nieocenianie wysłuchanie dziecka, okazanie zrozumienia i życzliwości, zabezpieczenie podstawowych potrzeb emocjonalnych, biologicznych, kontakt z osobą z otoczenia, którą wskaże dziecko, ocena z uwzględnieniem przekierowania do instytucji udzielającej specjalistycznej pomocy np. sytuacjach szczególnych potrzeb lub niepełnosprawności dziecka.</p> <p>Interwencja realizowana przez Koordynatora poprzez działania ukierunkowane na powstrzymanie niepożądanego zdarzenia i zapobieganie jego skutkom tj. zainicjowanie procedury NK, przygotowanie zawiadomień, kontakt i współpracę z odpowiednimi instytucjami.</p>	1) Incydenty i zdarzenia zagrażające małoletniemu dokumentowane są w <i>PR23_K7_F1_Wykaz ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego</i> . 2) Dokumentację przechowuje oraz archiwizuje Koordynator zgodnie z zasadami określonymi w dokumentacji procesu PR28.1. 3) Przeglądu i ewentualnej aktualizacji dokumentacji dokonuje Koordynator raz do roku przy opracowywaniu dokumentów do Przeglądu Zarządzania lub niezwłocznie w przypadku zmian w przepisach mających wpływ na bezpieczeństwo dzieci.

9. Zasady ustalania planu wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia

Plan wsparcia dziecka każdorazowo uwzględnia bezpośrednią, natychmiastową pomoc oraz interwencję. Jego realizacja przebiega we współpracy osoby pierwszego kontaktu z koordynatorem, który dokumentuje czynności w *PR23_K7_F1_Karta zgłoszenia podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia dziecka*.

Pomoc udzielana dziecku przez osobę pierwszego kontaktu opiera się na zasadach pierwszej pomocy emocjonalnej i ma na celu przede wszystkim:

- zauważenie potrzeb dziecka,
- łagodzenie odczuwanych negatywnych stanów emocjonalnych,
- identyfikowanie zasobów i źródeł wsparcia.

Uwzględnia m.in. osobiste towarzyszenie, zapewnienie doraźnej opieki, nieoceniające wysłuchanie dziecka, okazanie zrozumienia i życzliwości w rozmowie, zabezpieczenie podstawowych potrzeb dziecka, ewentualny kontakt z osobą z otoczenia, którą wskaże dziecko, uważną obserwację zachowania dziecka i ocenę zasadności przekierowania do instytucji udzielającej specjalistycznej pomocy z uwzględnieniem szczególnych potrzeb lub niepełnosprawności dziecka.

Narzędziem pomocniczym zawierającym wskazówki dla personelu NIO-PIB oraz osoby pierwszego kontaktu przy identyfikacji krzywdzenia dziecka zawiera załącznik *PR23_K7_Z1_Symptomy krzywdzenia dzieci – rozpoznawanie i reagowanie*.

Interwencja jest podejmowana przez koordynatora. Jej celem jest zatrzymanie krzywdzenia dziecka i zapewnienie mu bezpieczeństwa. Postępowanie oparte jest na ścieżkach interwencji i uwzględnia m.in. zapewnienie bezpieczeństwa, realizację procedury NK, zawiadamianie, kontakty i współpracę z instytucjami. Interwencja w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa na szkodę dziecka polega sporządzeniu pisemnego zawiadomienia, opisującego najbardziej dokładnie zdarzenie, ze wskazaniem danych pokrzywdzonego (imię, nazwisko, adres, PESEL) i potencjalnego sprawcy (co najmniej imię i nazwisko i inne dane umożliwiające identyfikację, np. relacja do dziecka – ojciec, matka, miejsce zamieszkania albo miejsce pracy bądź nauki) przesłaniu go do najbliższej jednostki Policji lub prokuratury. W przypadku popełnienia czynu karalnego na szkodę dziecka przez osobę poniżej 17 roku życia także należy sporządzić pisemne zawiadomienie.

10. Podejmowanie interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego.

Każda osoba podejrzewająca krzywdzenie dziecka raportuje ten fakt swojemu bezpośredniemu przełożonemu, który kontaktuje się niezwłocznie z koordynatorem. Fakt zidentyfikowania objawów krzywdzenia u dziecka - pacjenta podlega obowiązkowemu odnotowaniu w dokumentacji medycznej oraz w załączniku *PR23_K7_F1_Karta zgłoszenia podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia dziecka*. Fakt krzywdzenia dziecka mający miejsce w trakcie udzielania świadczenia, jest zdarzeniem niepożądanym i jako takie podlega raportowaniu – jeżeli Koordynator stwierdzi, że spełnione są wszystkie przesłanki stwierdzające zdażenie niepożądane.

Przebieg interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez rodzica lub opiekuna – zadania Koordynatora.

W przypadku podejrzenia, że dziecko:

a) doświadcza przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu, wykorzystania seksualnego lub/i zagrożone jest jego życie:

1. Zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzaną o krzywdzenie.
2. Powiadom policję pod nr 112 lub 997.
3. Powiadom niekrzywdzącego rodzica/ opiekuna dziecka.

b) doznaje przemocy domowej, lub jest jej świadkiem:

1. Rozpocznij procedurę Niebieskie Karty poprzez wypełnienie formularza Niebieska Karta – A. (zgodnie z Procedurą PR14.6_P5 *Wszczęcie procedury Niebieskie Karty* z uwzględnieniem trybu postępowania wobec osób nieporadnych ze względu na wiek). Narzędziem pomocniczym jest *Kwestionariusz oceny ryzyka* będący załącznikiem w/w procedury oraz załącznik PR23_K7_Z1 do niniejszych Standardów.
2. W przypadku podejrzenia, że życie dziecka jest zagrożone lub grozi mu ciężki uszczerbek na zdrowiu z uwagi stosowania wobec niego przemocy domowej, a w rodzinie są lub mogą być inne dzieci, należy niezwłocznie poinformować Policję dzwoniąc pod numer 112.
3. W przypadku podejrzenia, że opuszczenie przez dziecko NIO-PIB w towarzystwie rodzica lub opiekuna prawnego będzie godziło w dobro dziecka, w tym zagrażało jego bezpieczeństwu, należy uniemożliwić oddalenie się dziecka i niezwłocznie wystąpić do sądu rodzinnego o wydanie odpowiednich zarządzeń opiekuńczych.

- c) doświadcza zaniedbania potrzeb życiowych lub doszło do innego zagrożenia dobra dziecka, a także gdy zachowanie rodziców/opiekunów nie jest jasne, jak je zakwalifikować :
1. Należy wszcząć procedurę Niebieskie Karty jak w punkcie b)1. oraz wystąpić do sądu rodzinnego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dziecka z wnioskiem o wgląd w sytuację dziecka .

Postępowanie w przypadku naruszeń ze strony personelu:

- a) Każda osoba podejrzewająca krzywdzenie dziecka przez personel powiadamia swojego bezpośredniego przełożonego i Koordynatora oraz wypełnia odpowiednią część załącznika PR23_K7_F1_Karta zgłoszenia podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia dziecka.
- b) Koordynator wraz z przełożonym osoby podejrzanej o skrzywdzenie dziecka wyjaśniają zaistniałą sytuację.
- c) Interwencja Koordynatora w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa na szkodę dziecka polega na zawiadomieniu Policji (112) ze wskazaniem danych pokrzywdzonego i potencjalnego sprawcy.
- d) W przypadku, gdy dziecko doznało innej formy krzywdzenia niż popełnienie przestępstwa na jego szkodę ze strony personelu: w sytuacji, gdy zachowanie było jednorazowe i o niewielkiej intensywności, należy przeprowadzić rozmowę dyscyplinującą z pracownikiem.
- e) w sytuacji gdy naruszone dobro dziecka jest znaczne w szczególności, gdy doszło do dyskryminacji lub naruszenia godności dziecka należy zarekomendować rozwiązanie stosunku prawnego z sobą, która dopuściła się krzywdzenia,
- f) jeżeli osoba, która dopuściła się krzywdzenia, nie jest bezpośrednio zatrudniona w NIO-PIB (np. słuchacze) wówczas należy zarekomendować zawieszenie współpracy tą osobą lub w razie potrzeby rozwiązać umowę z instytucją współpracującą.
- g) W każdym z powyższych przypadków Koordynator dokonuje stosownych zapisów w PR23_K7_F1_Karta zgłoszenia podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia dziecka

W przypadku jakichkolwiek wątpliwości przy podejmowaniu decyzji Koordynator może poprosić o opinię psychologa pracującego w NIO-PIB.

Należy pamiętać, aby w każdej sytuacji, bez zbędnej zwłoki, odseparować dziecko od osoby podejrzanej o krzywdzenie oraz zadbać o jego bezpieczeństwo. W zależności od stanu psychicznego dziecka, warto rozważyć konsultację z lekarzem lub psychologiem.

11. **Zasady i sposób udostępniania rodzicom albo opiekunom prawnym lub faktycznym oraz małoletnim Księgi Standardów Ochrony Małoletnich do zaznajomienia się z nimi i ich stosowania.**
 - 1) Księga Standardów Ochrony Małoletnich wraz ze wszystkimi załącznikami jest dostępna dla każdego pracownika w formie elektronicznej na stronie intranetowej w zakładce ZSZ (ISO) oraz na portalu OnkoSys (portal.coi.pl) oraz w wersji papierowej w pokoju Koordynatora.
 - 2) Księga Standardów Ochrony Małoletnich wraz ze wszystkimi załącznikami jest dostępna w formie elektronicznej dla każdego pacjenta oraz jego opiekuna na stronie internetowej www.nio.gov.pl.
 - 3) Każdy małoletni pacjent oraz jego opiekun prawny w momencie przyjęcia do PPPLN jest informowany o udostępnionej dla nich dokumentacji w zakresie ochrony małoletnich na znajdującej się w Pracowni tablicy informacyjnej.